

16 tips voor het fotograferen met een lange sluitertijd

[Liesbeth van Asselt](#)

Toen ik mijn cursisten van de gevorderdencursus liet kiezen tussen oefenen met architectuurfotografie of met lange sluitertijden (long exposure) bij landschapsfotografie, kozen ze unaniem voor het laatste. Blijkbaar een onderwerp waar nog veel vragen over zijn. Daarom een aantal tips over hoe je hier mee aan de slag kunt gaan.

1. Maak proefopnames

Als je op een plek komt waarvan je denkt dat die geschikt is voor het fotograferen met lange sluitertijden, maak dan eerst wat proefopnames voordat je alles installeert. Lange sluitertijden worden vaak gebruikt bij seascapes, dat wil zeggen langs de kust. Hoe je foto er uiteindelijk uit komt te zien, hangt dan niet alleen af van het water, maar ook van de lucht!

2. Instellingen voor een lange sluitertijd

Je hebt een lange sluitertijd nodig, dus een lage lichtgevoeligheid (100 ISO) en een diafragma van meestal rond de f/16 of soms zelfs f/22.

3. Onthoud de juiste instelling

Meet nu alvast welke sluitertijd de camera bij die instellingen kiest en onthoud die voor tip 4 en 5.

4. Gebruik een ND filter

Bepaal welke sluitertijd nodig is met jouw ND-filter. Een ND-filter is een grijsfilter (Neutral Density) wat licht tegen houdt. In de tabel zie je dat je bij bijvoorbeeld een big stopper (die 10 stops licht tegen houdt) van 1/250 seconde naar 4 seconden gaat.

De sluitertijd moet dan dus op bulb gezet worden. Bij de meeste camera's kan immers geen langere sluitertijd dan 30 seconden ingesteld worden.

5. Gebruik een tabel of app

Het berekenen van de juiste sluitertijd kun je uit je hoofd doen, maar je kunt ook zo'n tabel uitprinten en meenemen. En er zijn veel apps voor op de smartphone te vinden. Wel zo handig!

ND Filter:	3 stops	6 stops	9 stops	10 stops	13 stops	16 stops	20 stops
Exposure with no Filter:							
1/1000s	1/125s	1/15s	1/2s	1s	8s	1m	16m
1/500s	1/60s	1/8s	1s	2s	16s	2m	32m
1/250s	1/30s	1/4s	2s	4s	32s	4m	1h
1/125s	1/15s	1/2s	4s	8s	1m	8m	2h
1/60s	1/8s	1s	8s	16s	2m	16m	4h
1/30s	1/4s	2s	16s	32s	4m	32m	8h
1/15s	1/2s	4s	32s	1m	8m	1h	16h
1/8s	1s	8s	1m	2m	16m	2h	32h
1/4s	2s	16s	2m	4m	32m	4h	64h
1/2s	4s	32s	4m	8m	1h	8h	128h
1s	8s	1m	8m	16m	2h	16h	256h

6. Bepaal welk effect in wilt bereiken

Hoe sterk je ND-filter moet zijn hangt af van het effect wat je beoogt, van hoeveel licht er aanwezig is, en van de bewegingssnelheid van het te fotograferen onderwerp.

7. Corrigeer ruis achteraf

Over het wel of niet gebruiken van de ruisonderdrukking in je camera verschillen de meningen. Kwaad kan het niet, maar het verlengt wel de wachttijd. Heb je een sluitertijd gebruikt van drie minuten, dan is de camera daarna nog drie minuten bezig met de ruisonderdrukking. Dat betekent dat het maken van de foto zes minuten duurt! Ik zet het daarom uit en verwijder de ruis en de hot pixels in de RAW-converter.

8. Controleer de batterij

Check of de batterij nog voldoende geladen is. Bij het werken met lange sluitertijden gebruikt je camera meer stroom dan je gewend bent. Een volle batterij is dus wel zo handig. Neem bij voorkeur ook altijd een volle reserve accu mee.

9. Werk met een stevig statief

Zet de camera op een stevig statief! Wind en stromend water geven beweging aan het statief, met als resultaat een onscherpe foto. Het statief moet dus zelf stevig zijn, maar ook stevig neergezet worden.

10. Stel vooraf scherp

Stel scherp en zet daarna de autofocus uit. Plaats daarna pas het grijsfilter. Je autofocus werkt dan niet meer en dan is het prettig als je alvast scherpgesteld hebt.

11. Bepaal vooraf je compositie

Bepaal de compositie en zet de statiefkop vast. Als het filter eenmaal op je lens zit, zie je niet genoeg meer om de compositie nog nauwkeurig te kunnen bepalen. Overigens: als je een

lichtsterke lens hebt, kan live view soms behulpzaam zijn. Je krijgt een lelijk beeld te zien, maar duidelijk genoeg voor het bepalen van de compositie.

12. Kies je ND filter wijs

Bevestig het ND-filter op de lens. Er zijn schroeffilters van bijvoorbeeld B+W en schuiffilters van Lee. Wat je gebruikt is persoonlijke voorkeur. Ik werk zelf met de schroeffilters van B+W. Soms zet ik daar een tweede filter of een variabel ND-filter op om wat meer speelruimte te hebben. Maar zie mijn [eerdere blog](#), het gebruik van een variabel filter heeft ook nadelen!

Naast het in dit blog genoemde nadeel, is het variabele ND-filter ook niet bruikbaar op groothoeklenzen, je krijgt dan een kruis in beeld. Wat overigens ook gebeurt als je het filter te ver doordraait op een standaard- of telelens. Een variabel ND-filter bestaat uit twee polarisatiefilters, en dat heeft zo zijn beperkingen!

13. Houd rekening met croppen

Met twee filters op elkaar heb je vaak last van vignettering, dus kader ruim, zodat dit vignet later weggesneden kan worden.

14. Gebruik een draadontspanner

Sluit de draadontspanner of afstandsbediening aan. Je wilt elke onnodige beweging van je camera voorkomen. Door je camera te kunnen ontsteken op afstand voorkom je mogelijke bewegingen. Je kunt ook werken met de timer van je camera, maar dat is wel iets minder praktisch.

Een extra nadeel van de timer is sluitertijden langer dan 30 seconden. Je hebt hiervoor de bulbstand nodig en deze kun je niet goed gebruiken zonder draadontspanner.

15. Sluit de zoeker af

Sluit de zoeker af om ongewenst binnenvallend licht te voorkomen.

16. Gebruik je smartphone als timer

Stel de stopwatch van je smartphone (of iets anders) in op het gewenste aantal seconden of minuten en druk de ontspanknop van de draadontspanner/afstandsbediening in.